

מדינת ישראל

ועדה ממשלתית לבחינת מדיניות הענישה

יום ראשון, ג' בסיוון התשע"ג, 12 במאי 2013, שעה 18:00

נוכחים:

השופטת (בדימוס) דליה דורנר – יו"ר הוועדה
פרופ' אורן גזל-אייל – מרכז הוועדה (אוניברסיטת חיפה)
ד"ר באדי חסייסי – החוג קרימינולוגיה, האוניברסיטה העברית
עו"ד ענת אסיף גיל – ייעוץ וחקיקה (פלילי), משרד המשפטים
עו"ד חיים ויסמונסקי – פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
עו"ד רז נזרי – המשנה ליועמ"ש לממשלה
עו"ד שוקי למברגר – פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
עו"ד ד"ר חגית לרנאו – הסנגוריה הציבורית, משרד המשפטים
רחל שרביט – סמנכ"לית תקון, משרד הרווחה
חנן סידור – מזכיר הוועדה

אורן גזל-אייל: שלום. היינו אמורים לדון היום בשלושה נושאים וזה צומצם לשניים. את הנושא של שופטים טיפוליים או חלופות למעצר שופטים טיפוליים דחינו כי קיבלנו בקשה מכמה גורמים, ביניהם אביחי דורון, נשיא בית משפט שלום מחוז דרום, ומהגוינט שהגיעו לשלבים הרבה יותר מתקדמים ממה ששמענו מהם עד לפני שנה --

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה נותן לנו תקווה, לשפר את ה-- --

אורן גזל-אייל: כן, ולכן הדוח שלנו הוא לא כל כך מתואם איתם. אז אל"ף, אנחנו עובדים במקביל לתאם אותו איתם, כבר עשינו בו הרבה שינויים ואנחנו נדאג שלישיבה הם יגיעו. אז אמרנו להנהלת בתי המשפט לא לשלוח נציג, כי אין טעם, ולישיבה הבאה הם יוזמנו ואז נדון בחלק הזה של הדוח, שאני כבר אומר שאולי הוא יחסית יותר מינורי, כי בסופו של דבר הוא יהיה על מערכת שכבר קיימת. זאת אומרת אנחנו לא צריכים להמציא את הגלגל, חוץ מלתת רוח גבית למהלך שכבר קיים לא צריך ---

היו"ר השופטת דליה דורנר: צריך גם להיזהר, דניאלה ביניש גם הביעה דאגה שמא בהמלצות שלנו לא נהרוג את ה-- -- שלא נעשה רעה תחת טובה, ניתן המלצות וזו תהיה הזדמנות שלהם להרוג את הדוח, ולכן אמרתי אז לדניאלה לפנות לאורן והייתה ביניהם שיחה חשובה. אני מבינה שהיא תבוא.

אורן גזל-אייל: לא, היא לא תבוא, אבל היא-- --

היו"ר השופטת דליה דורנר: הבנתי שהיא בארץ בחודש יולי.

אורן גזל-אייל: אוקי, אם היא תפתיע אותי ותבוא-- --

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, אולי אמא שלה לא יודעת, אבל אני שאלתי אם היא הודיעה לה, זה עניין פרטי אבל בכל זאת יש לה אמא ואמא שלה יודעת מתי היא צריכה לבוא.

דוברת: מחר בגוינט מביאים את זה לאישור.

אורן גזל-אייל: בדיוק, הוא אמר לי לאישור תקציבי. שלומי דיבר איתי.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני שאלתי. כי אני חשבת, אני עכשיו מדברת ברצינות, שזה הרבה יותר חשוב שהיא תופיע, לא רק לשוחח איתך אלא תופיע בפני הוועדה, שזה יהיה איזה שהוא דין ודברים, הווידיאו קונפרנס הוא לא אותו דבר.

אורן גזל-אייל: טוב, אני מקווה שהיא תוכל גם להגיע, ואם לא-- --

דוברת: היא ממילא תוביל את כל התכנית בגוינט.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כן, היא תאמר לנו איך זה מסתדר וישתלב, אם זה ייראה לנו, בהמלצות שלנו.

אורן גזל-אייל: חוץ מזה אנחנו בשלבים די מתקדמים של ניסוח מצעים לדיון גם על פרק כללי, שהוא ארוך וסוקר את מדיניות הטיפול בעבריינים בישראל היום ואת הרקע לקו המנחה להמלצות הוועדה. זה יופץ, אני מקווה, גם כן לפני הדיון הבא, בתקווה. היו לנו כמה שיחות מקדימות של צוות יותר מצומצם, גם עם אמי פלמור ועם אחרים, בנושא ועדות שחרורים ברש"א

(רשות לשיקום האסיר) וגם עם אנשי רש"א וגם בשותפות עם שולחן עגול, וכל מיני דברים שנועדו כדי להכין את הרקע למסמך בנושא הזה שאותו עוד לא הפצנו. וגם משרד האוצר, אמרנו שהוא לא יבוא, שזו עוד סיבה טובה לא לדון בחלק של שופטים טיפוליים.

אז מה אנחנו רוצים לעשות היום? לסיים את שני הנושאים שעל הפרק, שאלה כבר יהיו פרקים שנוכל להגיד שסיכמנו אותם, שזה מחקר ומעקב שקיפות והנושא של עמדת הממשלה. אלה שני הפרקים שאני מקווה שנסיים אותם היום ויהיו שני פרקים שנוכל לחתום עליהם.

בעצם אלה המסמכים שהופצו כבר לפני חודשיים, מסמכים מתוקנים הופצו לפני כשבוע על בסיס ההערות שהיו בדיון הקודם, לחלק מהגורמים הפצתי שבוע קודם כי קיוויתי לקבל הערות לפני כן, אבל לא היו שינויים מאוד מאוד משמעותיים, כך שאתם מכירים אותם. היחידים שהגיבו להערות זה היה משרד המשפטים, אז אני אתייחס להערות האלה. אם אתם רוצים הערות נוספות על חלקים אחרים בדוח, אפשר להעלות אותן כמובן.

נתחיל מהנושא של מחלקת המחקר. דיברנו בישיבה הקודמת מה תהיה מתכונת הגוף, גוף סטטוטורי או לא. הרושם שלי היה שהרוב חשבו שזה צריך להיות משהו יחסית פשוט ולכן הנוסח - - - אי אפשר היה לדלות מהפרוטוקול בדיוק החלטה בישיבה הקודמת, אבל הנוסח מציע פה מחלקה בתוך משרד המשפטים. זה נראה לי גם המקום ההגיוני לשים את זה, בטח לא כגוף סטטוטורי ולא בגוף אחר. עלו כאן אפשרויות שזה יהיה המשרד לביטחון פנים או מקומות אחרים, וזה נראה לי הכי פחות מתאים.

לגבי התפקידים - הוועדה ממליצה על הקמת מחלקת למחקר ומידע בנושא אכיפת החוק, בדגש על מדיניות הענישה. זו הייתה הערה שהעלה שוקי, אם אני לא טועה, בדיון הקודם, והסכים איתו גם מוטה ולכן הכנסתי את זה בנוסח הזה, ועכשיו אני מקבל הערה ממשרד המשפטים, שהם חושבים שזה מרחיב מדי, שאנחנו צריכים לחזור - - -

ענת אסיף-גיל: לא, אני רק אמרתי לעניין הזה שבתוך הרקע להחלטה באמת כתבתם אכיפת החוק בדגש על ענישה, אבל בהחלטה עצמה, בהמלצה המודגשת, היה כתוב רק גזירת דין.

אורן גזל-אייל: אוקי, הבנתי, להוסיף את המילים. מאה אחוז, תוקן. תוקן כמו שהצעתם.

ועכשיו, הערה נוספת, למחוק את המשפט 'לייעץ לגורמי השלטון השונים בנושאים הקשורים לקביעת עבירות, לענישה ולגזירת הדין'. אני אגיד מה היה הרקע, למה חשבתי שצריך. אני חושב שיש מקום לכך שגורמי השלטון השונים, כולל המשנה ליועץ המשפטי לממשלה והיועץ המשפטי לממשלה, יוכלו לפנות למחלקה הזאת, אם הם ירצו, ולבקש, למשל, דוח על עבירה מסוימת, על מדיניות ענישה בתחום מסוים, מידע סטטיסטי, שהיום אין לכם למי לפנות כדי לקבל - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה כמו איזה מחלקת מחקר בכנסת. חבר כנסת רוצה לעשות משהו, יש לו - - -

אורן גזל-אייל: הכוונה לא רק שהם יעשו מחקר משפטי במקומכם - - -

רז נזרי: אורן, אין בעיה, ואדרבא, יעשו מחקר משפטי במקומנו, זה יעזור לנו. אני לא צוחק. אני אומר לך, כמשנה ייעוץ וחקיקה, שלא פעם בדיונים אצלנו, כשיש דיונים עם הפרקליטות, משטרה, סגוריה, שב"ס - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אתם רוצים איזה שהם נתונים.

רז נזרי: במרבית הגופים, שב"ס, משטרה וכו', יש נתונים, יש להם מסד הנתונים, הם יכולים להביא אינסוף - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: ולכם אין.

רז נזרי: דווקא משרד המשפטים לוקה בזה ואנחנו יודעים את זה. הנה, לפני שבועיים, סיפרתי קודם, היה דיון בממשלה, אפרופו תקיפות של קשישים וכאלה, אז מהמשטרה קיבלנו מיידית נתונים, מהפרקליטות זה עדיין צריך לשאול בחקיקה כמה חומר זאת מכירה ומה פרקליט המחוז הזה מכיר. זה ודאי, אין לנו שום בעיה עם זה, אדרבא, אנחנו נשמח אם המלצה כזאת בוועדה תמומש - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: כך חשבתי, שאתם צריכים לשמוח.

רז נזרי: אנחנו אכן שמחים. ההערה שלי מתייחסת למישור הזה, אתה אמרת קודם שמבחינת המיקום של הוועדה - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: שהיא תהיה אצלכם.

רז נזרי: זה לא רק עניין של מיקום גיאוגרפי ומבחינה מנהלית, זה גם בהקשר התפיסתי, לרשויות השלטון, לפי דוחות שמגר ופסיקת בית המשפט העליון, יש יועץ משפטי שהוא המנחה והוא המייעץ - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אתה רוצה שייעץ רק לכם?

רז נזרי: אני רוצה שלא יהיה מצב שבעצם גוף שלטוני מקבל ייעוץ משפטי כזה או אחר מאיזה גוף שבתוך משרד המשפטים. בתור משרד המשפטים, הייעוץ ניתן דרך מנגנון של היועץ המשפטי לממשלה, זה כלי עזר - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: מחלקת הייעוץ.

רז נזרי: זה אלינו, אנחנו לא יכולים לפתוח את העניין הזה כשבעצם יש עוד מישהו שנותן ייעוץ למשרדי ממשלה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אתם חושבים שהם לא יכולים לתת ייעוץ אלא למשרד המשפטים ולא לגורמים חיצוניים.

רז נזרי: מה זה גורמים חיצוניים? מה הכוונה בגורמים חיצוניים?

היו"ר השופטת דליה דורנר: עכשיו אם יהיה גורם חיצוני שיבקש ייעוץ, הוא לא יוכל לפנות למחלקה ישירות, אלא יפנה למשנה וכו' וכו'. זה מה שאתם אומרים?

אורן גזל-אייל: תיכף נדבר מי ינהל מקצועית את המחלקה, כי בהחלט זה נושא אחר שהיה במחלוקת.

רז נזרי: זה לא עניין של לפנות דרכנו או דרכי, אני שוב מחבר את זה לעניין המוסדי, כבוד השופטת. אני מדבר - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: שלא ייתנו ייעוץ לעומתי לעמדתכם?

רז נזרי: כן, זה העניין, שלא ייווצר מצב לעומתי או נוסף.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לעומתי, שאתם חושבים ככה והמחלקה שלכם אומרת להיפך.

רז נזרי: גם אם זה לא לעומתי, בנוסף, יש בכל זאת מסורת משפטית בישראל, ואמנם זה מותקף מעת לעת, אבל נכון להיום לפחות היועץ המשפטי לממשלה הוא הגורם המוסמך להנחות ולייעץ לרשויות השלטון מה הן צריכות לעשות. לכן פתאום אם כתוב פה בהמלצה שלנו שיש עוד גוף שמייעץ, זה ככה קפץ לי בעין, אם גוף מחקר הזה, או גורם שלטוני אחר, מבקש פתאום שיעשו מחקר, אין פה בעיה ברמה של לתת מידע או דברים מהסוג הזה, אבל ייעוץ משפטי שמתחיל להיות ברמה של האם נכון או לא נכון, צריך לעשות ככה או צריך לעשות אחרת, זה מתחיל לנגוע בגבולות - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: המחלקה הזאת נותנת ייעוץ משפטי? היא לא נותנת.

רז נזרי: אני לא יודע, לכן - -

ענת אסיף-גיל: השאלה מה המשפט הזה נושא לגבי שאר הדברים שכבר - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: הכוונה היא שהם לא נותנים ייעוץ משפטי, הם נותנים ארגוני.

רז נזרי: בסדר גמור, את זה לא מחקנו. אנחנו ביקשנו למחוק את המילים 'תייעץ לגורמי השלטון'. תספק מידע, תנפיק דוחות, כלי עזר, אין שום בעיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: ניסויים, פיילוטים בתחום הענישה, ענישה אפקטיבית. אלה דברים טכניים.

באדי חסיסי: נדמה לי שהגוף הזה הוא גוף עצמאי, נכון?

אורן גזל-אייל: זה חלק מהמחלוקת אם זה גוף עצמאי או לא. זו השאלה הבאה. אולי אנחנו צריכים קודם כל לחזור לשאלה אם הוא גוף עצמאי ואז נדבר על ה - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: בדיוק, זו השאלה, האם אנחנו מכניסים אותו להיררכיה של משרד המשפטים, או שזה גוף עצמאי ש - -

אורן גזל-אייל: זאת שאלה מאוד מרכזית. אם זה יהיה גוף שיושב תחת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה ועושה לכם מחקרים, אנחנו לא צריכים פה את הוועדה. תקימו, אתם לא צריכים - -

רז נזרי: אתם המלצתם תחת משרד המשפטים, מה הכוונה תחת משרד המשפטים?

אורן גזל-אייל: לא, הכוונה שמנהלית הוא יהיה במשרד המשפטים, זה לא אומר שההנחיה המקצועית שלו חייבת להיות משרד המשפטים. גם הסגוריה מנהלית יושבת במשרד המשפטים, אבל אתה לא נותן הוראות לסגור.

היו"ר השופט דליה דורנר: והנהלת בתי המשפט.

אורן גזל-אייל: הנהלת בתי המשפט אותו דבר. זה לא גוף סטטוטורי, לא כמו הסגוריה ולא כמו הנהלת בתי המשפט בשלב הזה, כי לא הצענו לקבוע חוק, אבל אני בהחלט חושב שהוא לא יכול להיות גוף של משרד המשפטים, שהוא עושה את המחקרים של משרד המשפטים. --

ענת אסיף-גיל: הוא לא המדען הראשי של משרד המשפטים.

אורן גזל-אייל: לא, הוא לא המדען הראשי. אני בכלל במקור חשבתי על נציבות מהסוג שיש נציבויות שהם גופים עצמאיים, חלקם נציבויות מיעצות, חלקן נציבויות בעלות סמכות להוציא הנחיות, אז פה יותר לכיוון של נציבות מיעצת ולא נציבות להוציא הנחיות, כי להוציא הנחיות זה להתעסק עם תיקון 113 ואנחנו לא שם.

רז נזרי: אורן, זה מתחבר למה שאמרת בהתחלה, הוועדה לבחינת מדיניות הענישה וכו' שהכנסת כרגע התחילה את הדיון הזה. אנחנו חושבים שראוי שיהיה משהו עצמאי בזה, אבל כרגע אני הבנתי שהוועדה לא נדרשת לעניין ההוא, היה על זה דיון בכנסת, לכן אין פה משהו עצמאי במובן של גוף כמו נציבות או משהו חיצוני. ברגע שכן מוקם משהו בתוך המערכת הממשלתית. --

היו"ר השופט דליה דורנר: הכוונה היא לא להקים למשרד המשפטים עוד איזה גוף, כי אתם באמת לא צריכים ועדה, אם אתם זקוקים לגוף תקימו אותו. אנחנו לא חשבנו ככה, חשבנו בהחלט להקים גוף עצמאי, שלא יהיה כפוף למשרד המשפטים.

רז נזרי: אז קודם כל זה לא כתוב ככה, בכל הכבוד, כתוב 'משרד המשפטים'. זה אל"ף. בי"ת, אני אומר, האמירה 'אם אתם צריכים גוף תקימו אותו' --

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, אני לא יודעת, בסופו של דבר לכן יש לנו ועדה. --

רז נזרי: אני רוצה להסביר, ברשותך. האמירה 'אם אתם רוצים להקים, תקימו', זה לא כזה פשוט ברמה הפרקטית. אני כן חושב שאם יש המלצה מטעם ועדה ציבורית שיש --

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, אנחנו לא נמליץ המלצות למשרדים איך לטפל בעניינים. הבעיה היא, אם אנחנו צריכים להקים גוף, אם הגוף הוא מערכתי, לפי דעתי זה בעייתי מאוד שהוועדה תתעסק בזה.

אורן גזל-אייל: אני רוצה להגיד יותר מזה. אני ממש, אני אפילו אתנגד להמלצה שתבוא ותאמר שעכשיו אנחנו רוצים זרוע של משרד המשפטים, או אולי אפילו זרוע של כמעט הפרקליטות, שתבוא ותגיד לאיזה שהוא גוף שיעשה לנו מחקרים על ענישה, כי לדעתי זה יעשה את ההיפך הגמור ממה שאנחנו רוצים לעשות, מה שלדעתי צריך לעשות פה. אני כן חשבתי על נציבות, לא נציבות שקובעת עונשי מוצא, ברור שלא, אנחנו לא מדברים על זה, אבל כן נציבות מיעצת שתעשה מחקרים בכיוון הזה. זאת אומרת שלמשל המחקרים שלה יוכלו לשמש שופטים ישירות, כי הם יתפרסמו, מהסוג שאמרת, היום יש את זה בעיקר במקומות כמו בוויקטוריה

ובאוסטרליה ומקומות אחרים. שם זה גוף סטטוטורי. חזרנו מהמעמד של גוף סטטוטורי, כי אמרנו שזה יהיה יותר מסובך להקים את זה סטטוטורית ואנחנו לא רוצים בכלל להתעסק עם לתקן חקיקה, אבל אם הפירוש שאתם נותנים לחזרה הזאת, שזה הופך להיות זרוע של היועץ המשפטי לממשלה, של ראש התביעה הכללית בעצם, אז אני ממש לא בטוח שזו המלצה רצויה, זו אפילו המלצה מזיקה.

רז נזרי: אני לא מבקש שזה יהיה זרוע, היינו שמחים, לא במובן של זרוע, היינו שמחים במובן של כלי מחקר, זה לא באמת שאנחנו עושים איתו משהו, אלא כלי מחקר - - -

אורן גזל-אייל: כן, אבל כלי מחקר שאתה תחליט מה שהוא יחקור.

היו"ר השופטת דליה דורנר: תראו, אני מבינה את ההערות שלכם, לא זו הכוונה שלנו. אנחנו נעמיד את זה כמובן, זו ועדה, ועדה יכולה להחליט, יש רוב ומיעוט, לא נראה לי כלל ועיקר שיהיה איזה גוף של התביעה שיהיו לו מחקרים. אם התביעה צריכה מחקרים משפטיים שתעשה מחקרים. גם הסנגוריה יכולה לעשות מחקרים, זה בסדר, אבל אני גם לא רוצה להכניס את זה לסנגוריה, אני לא אומרת שזה יהיה כפוף לסנגוריה. אנחנו רוצים איזה שהוא גוף סטטוטורי, כי זה פשוט חבל על הזמן, גוף אובייקטיבי של אנשי מקצוע שיבדוק נתונים ויחלק אותם לכל מי שצריך אותם, משופטים, סנגורים, תובעים, כל אחד לפי טעמו. הוא לא נותן ייעוץ משפטי, אבל הוא נותן מחקרים, הוא אומר 'במצב עניינים זה צריך לתלות את הנאשם, יש כך וכך...', 'במחקר במקרה זה הגענו למסקנה כזו', בצורה של עבודת מחקר שהיא לא כפופה - - -

רז נזרי: את ראית מה המשפט שביקשנו למחוק?

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא.

רז נזרי: המשפטים של לתת מידע אין שום בעיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כאשר אתה אומר משרד המשפטים זה רק היועץ המשפטי לממשלה, לא זה הרעיון. הרעיון שלנו, לפחות עד כמה שאני הבנתי אותו, זה לא לתת ליועץ המשפטי לממשלה כלי נוסף.

ענת אסיף-גיל: אבל גם אם מקימים - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, בשום פנים לא, אדרבא, אם אני נותנת ליועץ המשפטי כלי נוסף לא עשיתי כלום.

ענת אסיף-גיל: לא, מה שאני אומרת, גברתי, זה שגם אם ההמלצה היא להקים רשות מחקר עצמאית, שרק מבחינה מנהלתית היא נמצאת תחת משרד המשפטים, עדיין יש מקום פה, לדעתי, להערה שלנו לדבר על המילה 'לייעץ'. כמו שאת מפרשת את לייעץ, זה בעיניי עניין מחקרי.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני אומרת במקום לייעץ, למסור נתונים.

ענת אסיף-גיל: פרסום המחקרים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אפשר לעשות את זה משהו יותר רך. אני יכולה לתת לזה משמעות יותר רכה ולא לכתוב לייעץ, או וואט אבר - - -

רז נזרי: זה המשפט שביקשנו למחוק.

היו"ר השופט דליה דורנר: ברור לגמרי שזה חומר שהוא פתוח לכל אחד מן המערכת השלטונית - -

רז נזרי: מספק מידע לציבור, אין שום בעיה. אני חוזר ואומר, תסתכלו על מה שביקשנו למחוק, יתספק מידע, תעביר נתונים, אין שום בעיה, ביקשנו - - -

אורן גזל-אייל: לא, אבל אתם גם ביקשתם לדון בשאלה האם צריך פה הקמת גוף סטטוטורי, מועצה ציבורית או - -

ענת אסיף-גיל: נכון, בסדר, אז בזה יש - - -

אורן גזל-אייל: זאת הנקודה.

היו"ר השופט דליה דורנר: מה שאני מנסה לשכנע, אם אפשר, הוא שאם אנחנו הולכים לכיוון הזה אנחנו צריכים להקים גוף עצמאי שלא יהיה תלוי, בוודאי לא ביועץ המשפטי לממשלה, כמו שאני לא אגיד שהגוף יהיה כפוף לסנגוריה הציבורית, או לאני לא יודעת מה. אמנם הוא משרד המשפטים מבחינה אדמיניסטרטיבית, אבל מעמדו כמו סנגוריה, כמו הנהלת בתי המשפט, איזה שהוא גוף שיש לו תפקיד מוגדר ואולי אפשר לרכך כדי לבוא לקראתכם, לייעץ, שמא הייעוץ מחייב, אז לחפש אולי מילה יותר רכה, אבל הוא פשוט ייתן לכם, במחקרים שלו כל גוף ישתמש וכל גוף ישתמש כפי שהוא מבין. כולל בית המשפט. בית המשפט יכול לקבל חומר, אפשר לשים לו על השולחן חומר, על זה אני מסתכלת מנקודת מבט של 30 שנים של שיפוט, הייתי מאוד שמחה לקבל חומר כזה. בסך הכול איך אתה קובע את העונש? שופטים אומרים לך שזה החלק הכי קשה וכו' וכו', סך הכול אתה נכנס לשגרה, אתה יושב במחוזי ויש לך איקס תיקים ואתה צריך להחליט, אתה אומר מה עשו אחרים, איך אתה יודע מה לעשות? זה אומר ככה וזה אומר ככה, זה סיפור, אז - - -

שוקי למברגר: אבל השאלה מי קובע את האגינדה, את סדר היום של - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: אז אני רוצה בעניין זה - - -

שוקי למברגר: ואז יש פה עירוב של מערכת השיפוט עם הרשות המבצעת.

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, אני חושבת שצריך להעמיד בראש המערכת הזאת איזה קרימינולוגים מומחים, או מועצה ציבורית, או אני לא יודעת מה - - -

אורן גזל-אייל: ההמלצה פה הייתה שתהיה מועצה ציבורית.

היו"ר השופט דליה דורנר: כבר הייתה המלצה, אני לא זכרתי. באופן טבעי אני חוזרת על ההמלצה, איזה שהיא מועצה ציבורית שתסתכל על מה שנעשה במדינה, מה חשוב לנו ותטיל על אנשים לקבוע, בסך הכול לפי הדברים שאנחנו זקוקים להם ליום יום ואתה יודע שהדברים משתנים. יותר מזה, כל אחד מהגופים במשרד המשפטים יכול גם לבקש, אתם יכולים, הפרקליטות תפנה, תאמר, 'אנחנו מבקשים, מעמידים על סדר היום מחקר בתחום זה', הסנגוריה תפנה, כל הגופים, רק רשמיים, היא לא רוצה שייפנו מהרחוב, אבל זה ה - - -

אורן גזל-אייל: אולי בית המשפט גם יכול לפנות.

היו"ר השופטת דליה דורנר: וגם בית משפט. אבל בית המשפט להחלטה ספציפית לא יכול לפנות, כי אין לו זמן. גם ככה זה לוקח, אתה רוצה שיחכו למחקר?

אורן גזל-אייל: לא, בית משפט יכול להיעזר בתוצרים המחקריים שלו.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל הוא יכול ל- -

רחל שרביט: הוא יכול להיכנס לאתר שהקבוצה הזאת תבנה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני חושבת שהצדדים, במסגרת החומר שהם מגישים לבית המשפט, יכולים גם להגיש חומר ש- - - אני חושבת שזה רעיון מצוין.

שוקי למברגר: לדעתי זה מצוין, השאלה אם בית משפט באופן עצמאי יכול להיעזר באופן ישיר, לא דרך הצדדים.

אורן גזל-אייל: לצורך קבלת החלטה?

רחל שרביט: לא, לקבל מידע.

שוקי למברגר: זה גוף של הרשות המבצעת בסופו של דבר.

אורן גזל-אייל: אני יכול להגיד לכם כזה דבר, יכול להיות, וכך זה קיים בחלק מהמדינות, שצריך לשים אותו ברשות השופטת, אבל גם אז לא מתוך כוונה שכשכשכשכתב החלטה הוא יפנה לגוף הזה, ממש לא, אלא מתוך כוונה שהגוף הזה נאמר ייתן איזה שהיא חוות דעת, שהיא בעיקרה מחקר, על רמות הענישה באיזה שהיא עבירה, על מה מאפיין את הענישה ומה משפיע עליה ואיך זה משפיע על עבריינים וכו' ונותן איזה שהוא דוח של ארבעה עמודים ובזה בית המשפט יכול להיעזר, כדוח, לא כ- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, מה שהוא אומר זה האם בית המשפט יגיד לו 'תגיש לי דוח' או שהצדדים יגישו. אנחנו בשיטה אדוורסרית, זה תלוי בשיטה המשפטית, אנחנו בשיטה אדוורסרית ולכן אני משאירה את זה לצדדים, אבל זה חומר שהוא קביל בבית משפט. זו הכוונה. אני חושבת שזה יעזור לשני הצדדים, זה דבר מעולה.

אורן גזל-אייל: זה יהיה כתוב ככה: 'המחלקה תנפיק דוחות על רמות הענישה הנוהגות בעבירות שונות', עכשיו התוספת של משרד המשפטים, 'המידע, הדוחות והמחקרים יוכלו לשמש כלי עזר ליועץ המשפטי לממשלה, לגורמי התביעה ולגורמים נוספים, כמו גם בתי המשפט'.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל כמובן ההגשה לבתי המשפט- - -

אורן גזל-אייל: אבל זה לא שבתי המשפט יבקשו דוחות.

שוקי למברגר: צריך להבהיר מי פונה אליהם. מי מוסמך לפנות אליהם?

היו"ר השופטת דליה דורנר: תכניס את זה, ברור שהצדדים יוכלו להגיש את זה.

שוקי למברגר: מי מוסמך לפנות לקבל? הרי מישהו פונה אל הגוף הזה, הגוף הזה לא פועל באופן עצמאי.

אורן גזל-אייל: לא, אמרנו - - -

חגית לרנאו: זה כמו מאמר אקדמי. במכון לקרימינולוגיה עשו מחקר, מירי גור אריה כתבה על ה- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: שוקי, אני סתם מעלה בדעתי, כשאני כותבת פסק דין. אז בדרך כלל הצדדים כמובן מגישים לי פסקי דין ומאמרים אקדמיים, אבל, אני מגלה סוד, בחיים הרגילים אני לא סמכתי רק על מה שמגישים לי, חיטטתי בפסקי דין, מותר לי, לא? אפילו בספרות, אף אחד לא הגיש לי דברים שציטטתי מספרות, כי אני אהבתי את זה, או מאיזה פילוסוף, מי יגיד לי? אז אם הם יפרסמו את המחקרים שלהם, יפרסמו אותם בפרסומים פורמליים, כמובן הצדדים יוכלו להיעזר בהם, אני לא חושבת שמישהו יכעס על השופט, אני לא צריכה לכתוב את זה, אם כמו שהוא מעיין בפסק דין או במאמר הוא יעיין גם - - - החומר הזה יפורסם, הוא יהיה חומר נגיש, לזה הכוונה שלי. ברור שלמקרה ספציפי זה מתאים או לא מתאים, אני מצפה מהצדדים להפנות את תשומת לב בית המשפט. יחד עם זאת לא הייתי אוסרת על בית המשפט, כפי שאני לא אוסרת עליו לצטט את קאנט, גם להסתמך על החומרים האלה, והם עושים את זה.

שוקי למברגר: השאלה שלי מי קובע את סדר היום של הצדדים? ומי פונה למועצה הציבורית? לפי מה היא קובעת?

באדי חסיסי: כל נציג מבין את זה שזה גוף שמוקם לטובת מערכת אכיפת החוק, אם אני מבין את זה נכון. המשטרה, שב"ס, בתי משפט, יכולים לפנות - - -

שוקי למברגר: גם בתי משפט?

אורן גזל-אייל: שוב, עוד פעם, לא לצורך החלטה. אם הרשות השופטת חושבת שיש לה בעיה עם איזה שהוא סוג של - - - לא יודע מי זה הרשות השופטת - - -

שוקי למברגר: מה זה הרשות השופטת? יש שופטים, בודדים. הליך השיפוט הוא אינדיבידואלי.

חגית לרנאו: לא, יש פורום פלילי של שופטים שמתכנס פעם בחצי שנה ומעלים סוגיות וזה. למה לא יכול לצמוח מתוך זה רעיון או בקשה למחלקה למחקר?

היו"ר השופטת דליה דורנר: או למשל יש ישיבות של שופטים, של מחוזי תל אביב, מחוזי ירושלים, בית המשפט העליון, יש דיונים כלליים, אומרים 'חבריה, תשמעו, זה איום ונורא, יש בעיה כזאת וכזאת וחסר לנו', אני חושבת שכל גוף שלטוני, אבל מי שיקבע זה המועצה הציבורית. הוא לא חייב לקבל את הבקשה, פנייה אפשרית. נדמה לי שצריך להשאיר את זה למועצה הציבורית, ששם מי יישב? הרי כל הגורמים האלה שאני מדברת עליהם יישבו במועצה הציבורית.

אורן גזל-אייל: דרך אגב, שוקי, אין פה המלצה, לא כתבנו כלום לגבי מי פונה אליהם. זה בכוונה, כי - - -

רחל שרביט: זה כמו הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הם יזמו, יוצא דוח מיוחד, או שמשנים, אם אנחנו רוצים איזה דוח אנחנו פונים ולפעמים הם לא מוכנים לעשות, אתה צריך להגיע איתם להידברות.

באדי חסייסי: לגבי הגוף הזה, יש לי כמה הערות. אחד, לגבי העניין שלו, כרגע זה מוקדש לענישה, לדעתי צריך להרחיב את זה, לא רק לענישה, לאכיפת חוק.

רחל שרביט: הרחבנו כבר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אנחנו מתעסקים בענישה, שזה מספיק.

אורן גזל-אייל: אני מקבל את ההמלצה שלכם לכתוב --

באדי חסייסי: לדעתי ענישה זה פריזמה צרה לטיפול, כי הוועדה הזאת --

היו"ר השופטת דליה דורנר: בסדר, אפשר לנסח את זה.

דובר: אכיפה, בדגש על ענישה.

באדי חסייסי: אני חושב שמערכת אכיפת החוק, כבוד השופטת, כוללת עוד חלק שצריך מחקר וחשוב --

היו"ר השופטת דליה דורנר: אכיפה זה גם שיהיה שוטר שיעשה רפורטים.

אורן גזל-אייל: אני רוצה להגיד עוד משהו. אל"ף, כתוב פה, עם התוספת שהציעו במשרד המשפטים, 'אכיפת החוק בדגש על ענישה', אז יש אכיפת החוק. שנית, כמעט לכל יתר האספקטים באכיפת החוק יש גופי מחקר.

באדי חסייסי: אבל גם לבית המשפט יש גוף מחקר.

אורן גזל-אייל: לא, אבל אין שום גוף מחקר שחוקר ענישה. אין גוף מחקר. המשטרה לא חוקרת ענישה --

באדי חסייסי: בית המשפט, מחלקת המחקר של בית המשפט לא יכולה לחקור ענישה? בוודאי שכן. כמו שמחלקת השב"ס יכולה לחקור שיקום ומחלקת המשטרה יכולה לחקור שיטור, כל אחד. לרעיון שבמועצה הזו כדאי שיהיו נציגים של מחלקות המחקר השונות של הסוכנויות.

אורן גזל-אייל: -- יותר מדי. אנחנו אמנם לא ציינו יותר פירוט מזה, אבל צריכים להיזהר שאם רוצים גוף --

באדי חסייסי: אבל רק מהצורך האינסטרומנטלי, רק מהצורך הזה --

היו"ר השופטת דליה דורנר: תראה, יש בבית המשפט מחלקת מחקר שעוסקת באדמיניסטרציה.

באדי חסייסי: זה לא נכון.

היו"ר השופטת דליה דורנר: מחלקת המחקר עוסקת באיך להפעיל את בית המשפט בצורה נכונה, היא לא עוסקת בתחום הענישה, שזה גם דבר מאוד טריקי, מפני שהשופט יגיד 'מה פתאום?' זה לא פשוט. אם אתה אומר שגוף כזה קיים, אז בכלל לא צריך להכניס את זה. אנחנו צריכים לומר שבית המשפט יעסוק בזה. אנחנו לא רוצים, נכון?

באדי חסיסי: לא הבנתי. יש גופי מחקר בסוכנויות, הם מועסקים בדרך כלל על בסיס של אד הוק, של תן לי פתרון זה, תן לי פתרון כזה, ככה עובדות כל מחלקות המחקר במערכת אכיפת החוק. דווקא גוף כזה, יש לו עוצמה בראיית מקרו, יש לו עוצמה בלרכז את השחקנים, ההצעה שלי דווקא לכנס במועצה את הנציגים השונים, היא אינסטרומנטלית לחלוטין, כי האנשים האלה, אתה צריך אותם, כדי - -

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, זה המבנה, אני מסכימה איתך, רק שאני הייתי מקימה גוף אחר, לא מהגופים הקיימים.

באדי חסיסי: לא, אני אומר בין השאר. כי האנשים האלה, אנחנו רוצים לעבוד איתם, אנחנו מקבלים מהם את הנתונים.

אורן גזל-אייל: טוב, בינתיים הסכמנו עם הצעת משרד המשפטים להוסיף אכיפת חוק בדגש על מדיניות הענישה, וגם עם התוספת שהמידע בחלק מהמחקרים יוכלו לשמש את היועץ המשפטי לממשלה, גורמי התביעה וגורמים נוספים מטעמו כמו גם בתי המשפט.

חגית לרנאו: זה משפט בעייתי. זה נשמע כאילו ה - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: תוציא את המילים בית משפט ובא לציון גואל.

אורן גזל-אייל: אפשר להוריד את המילה 'מטעמו' וגורמים נוספים, ואז זה כאילו גם כולל אתכם וכל אחד אחר.

חגית לרנאו: זה קצת מהדהד את התפיסה שהגוף הזה הוא כאילו תחת החלטות של היועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, בוודאי שלא.

חגית לרנאו: אז צריך לנסח את זה. מטעמו בטח לא, אבל גם רשויות האכיפה - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: אפשר לרשום גוף בלתי תלוי.

חגית לרנאו: וגם כתוב בתי המשפט ורשויות האכיפה, אחר כך לכתוב רשויות האכיפה - - -

באדי חסיסי: אם זה בלתי תלוי, הכנסת זו האכסניה הכי טובה, לא לגוף כזה שהוא בלתי תלוי.

אורן גזל-אייל: אז מה את מציעה? להוסיף את הסנגוריה גם ואת רשויות הרווחה, או להוריד את היועץ המשפטי לממשלה וגורמי התביעה?

חגית לרנאו: אני הייתי מוותרת על הפרטנות, לרשויות האכיפה, או לרשויות - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: גורמים שלטוניים, אבל סנגוריה היא גורם שלטוני?

רז נזרי: אז מה נעשה? הרי קודם אמרנו שזה בכלל הציבור, אבל למה צריך גורמים שלטוניים?

שוקי למברגר: אגב, יש על זה ויכוח אם סנגוריה היא רשות שלטונית.

רז נזרי: רשות שלטונית היא ודאי. אורגן בתוך משרד המשפטים. הוויכוחים זה בהקשר להאם יכולים להגיש בג"צ כנגד היועץ - -

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, זה רשויות, בלי שלטונית, רשויות שונות.

רז נזרי: אבל רציתם ציבור, אז למה רשויות?

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, הם יכולים להשתמש בזה.

רז נזרי: אבל כרגע אמרנו שגם הציבור.

אורן גזל-אייל: לא, אבל אם אתה לא כותב, למשל, שבתי המשפט רשאים להיעזר בזה, אז אולי יבואו ויגידו - -

שוקי למברגר: השאלה היא מי פונה. הציבור יכול אם זה יפורסם.

אורן גזל-אייל: המשפט הזה לא מתייחס למי פונה.

שוקי למברגר: זה ישליך.

רחל שרביט: בוא נגיד שהדגש במשפט הזה היו המילים 'כלי עזר', יותר מאשר ההמשך של הפירוט. הצענו חלופה למילה 'לייעץ', אז הרעיון זה כלי עזר.

אורן גזל-אייל: אבל כלי עזר הופיע גם בנוסח המקורי.

ענת אסיף-גיל: אז למה שזה לא יהיה לגורמי אכיפה?

אורן גזל-אייל: לגורמי השלטון ולבתי המשפט, ונפתור את הבעיה? זה בסדר?

רז נזרי: לי אין בעיה, אבל שוב, משעה שהסכמנו, זה היה מקובל עלינו מלכתחילה, שזה משהו שהוא יותר פתוח לציבור וכו', אז לא צריך לכתוב, לא גורמי שלטון ולא בית המשפט, זה פתוח לכולם. כך אתם הצגתם את זה.

שוקי למברגר: אבל זו שאלה של מי פונה. אלה שני דברים שונים. כל הציבור יכול להשתמש בזה, זה יהיה גלוי, השאלה מי פונה.

אורן גזל-אייל: אבל מי פונה לא כתוב כאן.

שוקי למברגר: לכן השאלה חוזרת לשאלה הזאת. לכן זו השאלה המהותית יותר.

ענת אסיף-גיל: לא, אבל אם זה לא כלי עזר לנו, לגורמי השלטון, או איך שלא יקראו להם, אז מה ההצדקה לזה שהממשלה צריכה להחזיק דבר כזה? צריך כאן איזה שהוא חיבור.

אורן גזל-אייל: אנחנו יכולים לכתוב 'כלי עזר לגורמי השלטון ובתי המשפט'. אני לא הייתי מוחק את בתי המשפט, כי אני חושב שחשוב שיהיה ברור שבתי משפט יוכלו להיעזר בזה לצורך קבלת - -

היו"ר השופט דליה דורנר: שיציגו להם.

חגית לרנאו: או שתלך לכלי עזר, לפיתוח מדיניות לאכיפת החוק בישראל, ואז אתה מונע את מסכת השאלות של מי יכול ומי לא יכול, אתה מדבר על מדיניות וכל מי שעוסק במדיניות הזאת, בין אם זה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם לא נכתוב כלום אז מה?

אורן גזל-אייל: לא, לא. אני פשוט רוצה שבתי המשפט יופיעו שם, אבל תוכלו להחליט אחרת. אני רוצה שבתי המשפט יופיעו שם כי אני רוצה שבתי המשפט יוכלו להרשות לעצמם להיעזר בדוחות האלה ישירות.

ענת אסיף-גיל: אם זה באמת מאוד ישיר, אנחנו לא קיבלנו על זה עמדה ממנכ"ל משרד המשפטים, אבל ההתייחסות הראשונית שכן קיבלנו אמרה 'אתם מודעים למחלקת המחקר של בית המשפט?' צריך להבהיר שאנחנו מודעים למה יש ולמה הם לא, גם בשביל להצדיק את ההצעה של משהו שהוא נפרד. אתה מכיר את זה מצוין, אני חושבת שכדאי לחדד את זה.

אורן גזל-אייל: מה הכוונה?

רז נזרי: הם אמרו שכבר יש מחלקת מחקר לבית המשפט, לכן, בהמשך למה שענת אומרת, בואו נחדד בנייר הזה, למי שלא מבין, מה ההבחנה בין מה שקיים למה שמוצע, שתהיה הצדקה למוצע.

אורן גזל-אייל: אני יכול להוסיף פסקה שאומרת שיש גופי מחקר אחרים ובמה הם שונים.

רז נזרי: כן, כדי שיובן למה יש - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: למה יש צורך בגוף כזה מחקרי. כי זה לא יהיה גוף מחקר ששייך למערכת מסוימת שרוצה להיעזר, אלא איזה שהוא גוף בלתי תלוי שנותן שירותים לכולם, ובעיקר לבית המשפט שהוא אובייקטיבי. הוא לא נותן את השירות הזה דרככם, דרך התביעה או סגוריה, בסופו של דבר אם בית המשפט לא ישתמש בזה לא עשינו כלום.

באדי חסיסי: אני מכיר את יחידות המחקר, הן לרוב, בכל הסוכנויות, עוסקות בנושאים ספציפיים שהמערכת מפילה עליהם, אין זמן לעשות מחקר מקיף. זה דווקא גוף מצוין שיכול לעשות את זה, זה נהדר.

אורן גזל-אייל: אני עכשיו חוזר למשפט 'המחלקה גם תנפיק דוחות', זה המשפט שאתם הצעתם לתקן אותו, ועכשיו, בעקבות הדיון, הנוסח שלו הוא כזה: 'המחלקה גם תנפיק דוחות על רמות הענישה הנהוגות בעבירות השונות. המידע, הדוחות והמחקרים', זה מהנוסח שלכם, 'יוכלו לשמש כלי עזר לגורמי השלטון ולבתי המשפט'. זה בסדר?

רז נזרי: זה בסדר, רק מה שצורם לי זה משפט לפני זה. כל הפסקה בסדר, ביקשנו רק למחוק את המשפט הזה, זה לא פוגע בשום דבר.

אורן גזל-אייל: עם המילה 'תייעץ'. אין לי בעיה. אז מחוק, ונשארה לנו עוד נקודה אחת, שאתם הערתם, לדעתכם 'עקב כך גוף רשמי שיהיה מופקד בנוסף למחקר על קידום מודעות הציבור למציאות גזירת הדין יוכל לסייע במניעת יחסים ציבוריים לאימוץ מדיניות מזיקה'. אתם

ביקשתם למחוק את המשפט הזה, אם הבנתי נכון. זה המשפט האחרון בפסקה השלישית מהסוף, הפסקה לפני ההמלצות.

ענת אסיף-גיל: זה לא עניין של מחיקה. כשקראתי את המשפט הזה שוב מהתחלה עד הסוף, קודם כל צריך לזכור שההערות גם היו מנקודת מבט של באמת אולי עכשיו זה משהו שהוא קצת יותר אין האוס ממה שהכוונה כאן, וגם אני חושבת שיש הבדל איכותי בין לפרסם מחקרים לבין אמירה שאומרת שזה גוף שיחנך את הציבור. צריך קצת לחשוב על זה. אני לא זוכרת שממש דיברנו על- - - זה שפרסום מחקרים כשלעצמו יש בו אפקט של חינוך ציבורי, הסברה, זה נכון, זה בפני עצמו, אבל לכתוב את זה ככותרת, וזה גם קצת מתחבר למה שכתבתי לך במייל הלווה להערות, הרוח שמנשבת מההמלצות מדברת על נושא של עונשים שהם קבועים וצריך לבחון אותם ושנחנו לא ממליצים על עונשי מינימום, זה תיכף בנושא הזה, וכשהוועדה כותבת המלצה שמדברת על חינוך הציבור והסברת גזרי דין לציבור תחת הרושם הכללי של מה- - - משהו קצת צרם לי בזה, שכאילו אנחנו נבוא ונלמד אתכם, הציבור, שזה שאתם מרגישים שאנשים לא נענשים מספיק זה שטויות במיץ עגבניות, זה לא מגובה במחקרים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אנחנו לא יודעים, אולי דווקא הוועדה קובעת שהם מרגישים טוב. למה את כבר יודעת מה העם יגיד?

ענת אסיף-גיל: יכול להיות, רק על בסיס מה ששמעתי עד עכשיו ואין לי שום ויכוח- - -

רז נזרי: הרי המשפט הזה הוא לא תלוש, המשפט הזה הוא על רקע- - -

ענת אסיף-גיל: אני בעיקר הרגשתי שלא מספיק דנו בעניין.

רז נזרי: אני יודע בדיוק מה הכוונה.

אורן גזל-אייל: אז אני אגיד לכם מה היה הרקע, וזה גם- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: חסר פה פרק רקע, אני אמרתי לו לכתוב על הגמול, שיש בזה חשיבות לא מבוטלת, ואנחנו נכתוב על זה, אלה דברים חשובים. זה לא הולך ככה, יש לזה איזונים בפנים.

אורן גזל-אייל: יש גם את פרק המבוא שהוא עדיין בעבודה, שבעצם הקו שלו אומר שחלק מהקווים המנחים- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אנחנו דיברנו על זה שזה חסר ואורן יטפל בזה. אני אומרת את זה כשופטת, ברור לגמרי שאתה עושה איזונים, יש דברים שהם לא פרקטיים, אבל דברים שאתה אומר את דברך על סוג העבירה. יכול להיות שאת האנס הוא יהיה בסדר, אתה בכל זאת תשלח אותו ל-15 שנים כי אי אפשר אחרת, כי זה לא הולך אחרת, ועדה שעוסקת במחקר צריכה גם את זה לקחת בחשבון, כך שזה לא מחויב המציאות שמה שהציבור חושב זה שטויות, אני לא אמרתי, יחד עם זאת תיתן לו כלים, כי לא תמיד התחושה מהבטן היא הנכונה, לכל כיוון.

אורן גזל-אייל: הרקע למשפט הזה, וזה לא רק המשפט הזה, זה גם הפסקה, בא משני מקורות. אחד, העובדה שכמעט כל הנציגויות, אולי חוץ מארצות הברית, אם אני לא טועה, או חלק ממדינות ארצות הברית, אבל בוודאי אנגליה ובוודאי אלו שבמחוזות השונים באוסטרליה,

הטילו את זה על הגוף שממונה על ההמלצות בנושא גזירת הדין, כולל גופים ממליצים, גופים שאין להם סמכות לקבוע הנחיות, וזה היה כך, גם אם אנחנו מפענחים מדיניות ענישה רצויה, תמיד היא עומדת מול לחץ ציבורי שנובע, בין היתר, מבורות מחקרית, מחוסר הבנה לגבי ההשלכות של ענישה, ולכן חשוב שיהיה איזה שהוא גוף מוסמך שינסה לתקן את זה. להגיד לכם שזה הצלחות אדירות בתיקון, אני לא יודע. לא המצאתי פה את הגלגל, לקחתי את זה - - -

רז נזרי: אתה יכול לומר את המשפט, הסיפה שמדבר על מניעת יחסים ציבוריים, זה שהגוף מוסמך - - -

אורן גזל-אייל: בסדר, מחקתי. נראה לי מייוכל' עד הסיפה, זה החלק שמפריע?

רז נזרי: זה קצת צורם. אם אתה מדבר על מתן כלים שהציבור יתייחס באופן מודע יותר, זה הרעיון.

אורן גזל-אייל: קידום מודעות הציבור למציאות של גזירת הדין והשלכותיה. אז אני מקריא את הנוסח: 'עקב כך גוף רשמי שיהיה מופקד, בנוסף על מחקר, על קידום מודעות הציבור למציאות גזירת הדין והשלכותיה'. אי אפשר להגיד 'עקב כך', 'לפיכך יש צורך בגוף ציבורי'.

באדי חסייסי: למה זה יעד? אני לא מבין. אתה עושה מחקר, לא משנה, יש לך מחקר, מה שחשוב זה להנגיש את המחקר הזה לציבור. אומרים עשינו מחקר, אלה המסקנות שלו וזה חשוב. למשל ב-מ.מ.מ בכנסת מנסים להנגיש, זה בסדר גמור - - -

רז נזרי: אתה יכול לכתוב 'כתוצאה מכך', לא 'לפיכך', כתוצאה מכך הציבור יהיה - - -

באדי חסייסי: אולי להנגיש את זה.

רז נזרי: לעשות את המשפט כמשפט תוצאתי של מה ש - - -

באדי חסייסי: להנגיש את המוצרים לציבור.

אורן גזל-אייל: למחוק את הסיפה זה בסדר, אבל זה כבר לא. אני אגיד לך למה - - -

באדי חסייסי: אני אגיד לך, לחנך את הציבור, לדעתי יש פה פטרנליזם. קודם כל מחקר, יש עליו ויכוח, כל מחקר. את עושה מחקר שלך ואומרת להחמיר, ואני עושה מחקר ואומר לך לתקן. כל אחד והמחקר שלו, זה מחקר, אני לא חושב שצריך לחנך את הציבור, צריך להנגיש את המידע לציבור והציבור ישפוט. הציבור הוא לא אידיוט, נכון? להנגיש אותו.

חגית לרנאו: אני חושבת שאחת הבעיות הגדולות מבחינת החוק בארץ זה הפער בין מה שנדמה לאנשים שקורה, כי זה מה שכל הזמן מפמפמים להם בתקשורת, לבין המציאות של הנתונים.

באדי חסייסי: אז תנגישי את המידע. תעשי מחקר, תגידי שהמסקנה שלו היא איקס או וואי ו- -

חגית לרנאו: זה בדיוק העניין, קידום מודעות זה כן - - -

שוקי למברגר: אני בעד, לזה יש חשיבות גדולה מאוד.

אורן גזל-אייל: אז אני פשוט מוחק את החלק של מ'יוכל לסייעי ומוסיף במקום זה 'והשלכותיה', זאת אומרת קידום מודעות הציבור למציאות גזירת הדין והשלכותיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה שווה ערך, זה גם הנגשה, זה מה שאתה רוצה.

באדי חסיסי: בוא לא נטיל על הגוף הזה שעוד לא קם לתחייה כל כך הרבה תיקים. תחשוב על המשמעויות של--

אורן גזל-אייל: אתה רצית להרחיב את זה--

באדי חסיסי: לא, אני חושב שזה עוול שזה רק לשפיטה, לדעתי.

אורן גזל-אייל: רק לענישה.

באדי חסיסי: לענישה, לדעתי זה צריך להיות מערכת אכיפת החוק, לא רק לענישה, אבל ניחא, אם זו ההחלטה--

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה כבר כתבנו, זה מאוד חשוב, מפני שבאמת אכיפה היא מאוד-- טוב, מצאנו את הנוסח.

אורן גזל-אייל: אז בעצם הכול מוסכם, הפסקה שאני אוסיף לעניין גופי המחקר האחרים, אני אעביר אותה במייל, אני מניח שהיא לא תהיה מאוד בעייתית וחוץ מזה, המסמך הזה סוכס. נכון? רז, תגיד.

רז נזרי: בסדר. יש פה שיח פנימי.

אורן גזל-אייל: אוקי. המסמך השני שחיכה, בדבר עונשים מזעריים ומרביים. בעצם הייתה לי רק הערה אחת.

שוקי למברגר: נאמר בגדול, יש פה קפיצה. עשינו כבר את המחקר למעשה, זאת אומרת הפרק הזה, אני כבר יודע מה המשמעות של המחקר, לפחות בחלק מהדברים. למשל תיקח את הפסקה האחרונה בעמוד הראשון, 'הרקע: הקושי לקדם הרתעה ושיקום באמצעות מאסרים, העלות הגבוהה של המאסרים'. יש לנו כבר את הקושי לקדם הרתעה. איך אנחנו יודעים? העלות הגבוהה, השפעתם... איך אנחנו יודעים? הקושי להתאים חקיקה--

אורן גזל-אייל: אני אענה לך.

שוקי למברגר: והכלל הארכת תקופות המאסר, לפחות בחלקה, אינה מקדמת... מי אמר? לכל הדברים האלה אנחנו הולכים להקים מחלקת מחקר, כדי לדעת את הדברים האלה. אז להניח את זה כבר מראש, אנחנו קצת רותמים את העגלה קדימה.

רז נזרי: ההערה שאני כתבתי פה מתחברת להערה של שוקי לגבי המשך, כי גם אני סימנתי את זה פה בעט, שמצד אחד אתם אומרים אמירות שאין מחקרים שקובעים אם בכלל החמרת ענישה--

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני אגיד לך מה אפשר לעשות. אפשר, במקום להניח את המבוקש, לומר האם זה ככה או ככה. תכניס סימני שאלה לדברים האלה ובא לציון גואל.

שוקי למברגר: כי ככה זו משמעות שהוועדה כבר אומרת משהו שאני לא יודע - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אתה אומר שאני מניחה את המבוקש. האם, האם, האם, האם, זה ככה, האם זה ככה, האם זה ככה.

שוקי למברגר: מה הפרק הזה? הפרק הזה אומר אני נגד באופן אמיתי חקיקה פופוליסטית שבין היתר לא מועילה ועלותה גבוהה. יש עוד דברים אבל אם נסכם את כל הפרק הזה, פחות או יותר, זה הפרק.

היו"ר השופטת דליה דורנר: נכון.

אורן גזל-אייל: אני רוצה להסביר למה זה נכתב ככה וזה לגמרי באשמתי שזה נראה קצת מנותק. למה באשמתי? כי אנחנו כן עובדים, הוא כמעט גמור והיינו צריכים אולי להפיץ אותו למרות מצבו הטיוטתי, על חלק מפרק המבוא שסוקר את מטרות הענישה ואת המחקר סביבן. דרך אגב, נושאים שכן נידונו פה בוועדה, אבל עדיין לא קיבלתם אותם בצורה כתובה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אנחנו דיברנו, היו לנו נושאים, אבל יחד עם זאת, וזה אני אומרת, לגבי המחקר שיעשה, אני הייתי במקום לכתוב את זה בצורה דפיניטיבית עושה את זה בצורת שאלות, האם זה ככה, האם ככה.

אורן גזל-אייל: אבל פה אנחנו לא עוסקים במחקר, פה אנחנו עוסקים בשאלה הכללית של עמדת הממשלה ביחס לחקיקה. עזוב את מחלקת המחקר בצד - -

שוקי למברגר: זו הבעיה, שהוועדה אומרת לממשלה, לפני שאתם רצים לתמוך או לחוקק ביוזמתכם חוק, תבדקו את זה, תבדקו את זה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אנא בדקו האם א', ב', ג', ד'.

שוקי למברגר: נכון.

היו"ר השופטת דליה דורנר: הייתי משאירה את זה ב- - יחד עם זאת כמובן יש לנו פרקים שהם כן מחקריים ואנחנו נביע דעה.

ענת אסיף-גיל: אבל תקראו את ההמלצה הראשונה. אם אתם מקבלים את מה ששוקי אומר, אז ההמלצה הראשונה היא מאוד חד משמעית, העובדה שאין לנסות להשיג - - הצעתי להוסיף שם את המילה 'ככלל' - -

אורן גזל-אייל: אתם הסכמתם עם זה.

רז נזרי: לא. האמירה אומרת שאין לנסות להשיג הרתעה או שיקום באמצעות עונש מרבי. אנחנו כתבנו ככלל, כלומר אני חושב שיש מצבים, גם בחוק הקיים - -

דובר: זה דומה לחוק הבניית ענישה.

רז נזרי: בדיוק, גם בחוק הבניית ענישה מביא אפשרות של הרתעה כשיקול, אל"ף. ביי"ת, גם דוח שמגר אומר על דרכי פעולתו של היועץ המשפטי וכו' מדבר על התייחסות, שהממשלה יכולה לפעמים לבקש מהיועץ, 'יש פה מכת מדינה, אני רוצה להרתיע, בוא תחמיר את הענישה'. נכון

שאנחנו לא רוצים לעשות את זה באוטומט, אנחנו רוצים לבחון, אבל לומר אמירה נחרצת שאומרת שאין דבר כזה החמרה לשם הרתעה, זה דבר שהוא לא יהיה מציאות. אגב, אני מסכים, יש תביעה בממשלה שרצו למרות הענישה - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה ידוע שמבחינה קרימינולוגית, כל קרימינולוג יגיד לך שזה ככה. עוד פעם, צריך להבדיל בין היעילות של המעשה שאתה עושה, הפרקטי, לבין האפקט הציבורי שממשלה מתחשבת בו, וגם בית משפט ברמה עקרונית של גמול. אתה יכול להטיל עונש חמור אף על פי שלגבי האיש הספציפי זה לא יעשה ככה, אבל זה בסדר, אחרת תאבד לגיטימיות וזה נכון לעשות את זה, וזו אחת הבעיות שאנחנו צריכים למצוא את האיזון. מצד שני, הרעיון שאם גונבים תפוזים באשקלון מיד צריך להטיל 20 שנות מאסר על גניבת תפוזים באשקלון, ואלה דברים שקורים, אני לא ממציאה את זה, אתם יודעים את זה, אז - -

רז נזרי: אנחנו יודעים וגם עומדים בפרץ בהקשר הזה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: תשמע - -

רז נזרי: בסדר, כל אחד רואה את זה מהזווית שלו.

היו"ר השופטת דליה דורנר: תשמע, אני מדברת על דרגים פוליטיים. אנחנו ועדה מקצועית ולכן אנחנו רוצים לתת לממשלה כלים להירגע.

רז נזרי: לכן אני חושב שהאמירה 'ככללי נכונה, אבל אני לא חושב שאפשר לומר אמירה גורפת. ביקשנו להוסיף מילה אחת בסעיף 1, ככלל, ואני חושב - -

אורן גזל-אייל: אנחנו לא מתנגדים להוסיף את המילה הזאת, אבל אני רוצה בכל זאת לומר. נוסף אותה, היא בפנים, עכשיו - -

רז נזרי: ככלל, עדיף תמיד להוסיף ככלל.

אורן גזל-אייל: לא בטוח תמיד, יש חריגים גם לכלל.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני תמיד מספרת שעמית שלי, אני לא אגיד פה את שמו, היה כותב לי תמיד בהערות, היינו יושבים בהרכב, אולי תוסיפי 'ככללי', הייתי אומרת לו 'תשמע, חביבי, אם אני אוסיף ככלל, אצל העם היהודי זה אף פעם'.

אורן גזל-אייל: דרך אגב, לגבי הארכת תקופות מאסר כתוב 'ככללי', ההערה ששוקי העלה, אבל נוסף גם פה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני לא אהבתי ככלל, אבל זה נכון, כל העולם זה בכלל.

רז נזרי: הפוליטיקאים באים אלינו. הצעות החוק האלה מגיעות קודם כל הרי, בשלב ראשון שלהן, למחלקת חקיקה אצלנו. כמעט כל שבוע-שבועיים אנחנו נתקלים ב - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: היה לי עניין, הרי אני נשיאת מועצת העיתונות, שר המשפטים התחנן, 'אולי תסדרו משהו בתקנון האתיקה כדי שלא יהיה חוק מצחיק', ועשינו לו את זה, למרות שאמרתי שגם בתקנון האתיקה זה מצחיק.

אורן גזל-אייל: אתם יודעים הרי איך הוועדה הזאת הוקמה, שהשר בגין הרגיש שבועדת שרים לענייני חקיקה אין לו שום חוק שאומר לו לפי מה הוא צריך להחמיר, אז כנראה שגם הפוליטיקאים מחפשים - -

היו"ר השופט דליה דורנר: הייתה פרשת רמון שבאו עיתונאים, התאספו על יד הבית, אז חרמש הציע הצעת חוק, שיהיה חוק שלא יתאספו על יד הבית. נאמן חשב שזה לא מתקבל על הדעת לעשות חוק, הוא אמר 'תכניסו את זה לתקנות', אמרתי לו, 'תשמע, יש לנו הוראה כללית שאתה לא צריך להגיד לאדם שחלילה קרה לו משהו, לרוץ לראיין אותו לפני שהוא מקבל, לא בסימן ולא ברמז ולא בזה', אבל כדי לעשות טובה לעם ישראל הכנסנו את זה לתקנות העיתונאים. יש לנו כלל מצחיק כזה, אבל זה תקנות. יש כל מיני דברים. את המילה 'ככללי' אפשר תמיד להכניס, אני לא רואה בעיה. נכון?

אורן גזל-אייל: כן, את המילה 'ככללי' אפשר להכניס. רציתי להגיד שכשהממשלה והכנסת מחוקקים חוק, אני לא חושב שאף פעם הם לא צריכים לקחת הרתעה, הם צריכים לעשות את זה לפי הלימה. הרתעה, אחרי זה יכול להיות שבית המשפט ישתמש בה. דרך אגב, גם אז זה מאוד בעייתי, כי בתי המשפט עושים את זה על בסיס תחושת בטן ולא על בסיס איזה שהוא בסיס מחקרי. איך זה כתוב בתיקון 113? שהחמרה תוביל להרתעה. הם לא בודקים את זה. בסדר, אותו מבחן חל גם לעניין שיקום ולעניין שיקום אנחנו רוצים שבית משפט כן יסתמך על משהו לפני שהוא קובע את זה, בדרך כלל זה קצין מבחן שהוא מעריך שיש סיכוי סביר שהענישה השיקומית תוביל לשיקום - -

רז נזרי: או הם באים אלינו, הדרג הפוליטי לצורך העניין, אבל גם גורמי מקצוע במערכת הביטחון, ואומרים 'תראו, יש כל מיני עבירות מצחיקות, במרכאות, שרק אותן אפשר להעמיד את כל עושי תג מחיר, ואנחנו רוצים לשדר לשטח שתג מחיר זה לא קייטנה, זה משהו שהוא כמעט טרור ורוצים להחמיר את הענישה בסעיפים רלוונטיים, שיבינו מה זה', אז האם אתה אוטומטית אומר לא כי זה לא עושים להרתעה? אני אומר שהמציאות היא מורכבת - -

אורן גזל-אייל: זה לא מה שאני אומר. אני אומר שאם יש סיטואציה, אם באופן סיסטמתי נסיבות ביצוע העבירה הזו הן יותר חמורות ממה שמשקף מהעונש המרבי, תחמיר, לא בשביל ההרתעה, בגלל שהעונש ההולם לנסיבות מחמירות של ביצוע עבירה - - אתה יודע, יש השחתת פני מקרקעין ויש השחתת פני מקרקעין, ואם היום העונש המרבי להשחתת פני מקרקעין לא מתאים לחלק גדול מהמקרים אז צריך לשנות בגלל הגמול.

היו"ר השופט דליה דורנר: אבל זה בתיאוריה משפטית, החמרה למען הרתעה זה לא מתאים לתיאוריה המשפטית.

אורן גזל-אייל: ותגיד לי אתה, העונש המרבי לעבירה הזו, זה יעשה משהו?

באדי חסיסי: הערה של קרימינולוג הידוע, דן ניגן, זה מר הרתעה בעולם הקרימינולוגי, הוא האורים והתומים של ההרתעה והוא עושה כל כמה שנים סקירה מה אומרים המחקרים והמסקנה שלו היא נחרצת, החמרה בענישה איננה - -

היו"ר השופט דליה דורנר: זה ידוע.

באדי חסייסי: אבל מה כן מגדיל הרתעה? ודאות התפיסה. אם החבר'ה של נערי הגבעות, אפילו על העונש הקיים, יודעים שתתפוס אותם - - -

רז נזרי: אחרי דיון ארוך זה מה שאנחנו אומרים, לא הסכמנו לתקן את החוק, אמרנו יתפסו אותם.

היו"ר השופט דליה דורנר: אתם רואים את זה בעבירות תנועה, זה הקלאסי. אדם נוהג בצורה פראית, הוא יכול להיהרג, תעזבו את העונש, הוא יכול להרוג אנשים, איזה אופנוען מטורף, אבל תשים לו שוטר, יש פקק, בכלל אי אפשר לנסוע. מה יש? תקבל 200 שקל קנס? אבל הרעיון שיתפסו אותך מרתיע אותך. הרעיון שאתה פרוע, תקבל 100 שנה, תיהרג, אבל לך זה לא יקרה, אותך לא יתפסו, אז מה?

אורן גזל-אייל: הסקירה שעכשיו פורסמה ב – Oxford Handbook of Legal Studies. קראתי אותה באריכות ובסדר, זה לא שונה ממה שהוא כתב לפני עשר שנים. רק הוסיפו עוד מחקרים.

באדי חסייסי: תיאוריה תמיד צריך לאושש או להפריך.

אורן גזל-אייל: אני מסכים איתך.

שוקי למברגר: הייתי מציע לעשות שסעיף 1 בהיבט של ההלימה או של הגמול, טיפה יותר להרחיב את זה, שלא יהיה רק נגטיבי.

אורן גזל-אייל: 'את העונש המרבי יש לקבוע כך שהוא יותאם למערכת נסיבות מחמירה במיוחד כדי להבטיח שמקרים אלה...', זה הנוסח שהפרקליטות הציעה.

שוקי למברגר: לא, התוכן בסדר, אבל - - -

אורן גזל-אייל: אולי אני אפילו לא בטוח שאני עומד מאחוריו.

שוקי למברגר: לא, אורן, התוכן הוא בסדר, חשבתי שאולי לגבי 2, עוד פעם, אני לא מתווכח על המתודולוגיה, אני הייתי מקצר אותו בצורה משמעותית, הייתי קובע פסקה קצרה שאומרת שבמסגרת שיקול הדעת יש לבחון את העלות של זה. כל הדיון המתודולוגי של החודשים פה וזה, לא נראה לי שזה מקום להכניס את זה - - -

אורן גזל-אייל: להזכיר לך שהדיון הזה הוסט בעקבות הנוסח הקודם שבו הוא לא היה, בעקבות הערות שלכם ש - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: בגללכם הוספנו את זה. הרי זה לא היה.

חיים ויסמונסקי: - - - זה משהו שאנחנו רשמנו לעצמנו, כרגע זה יוצר הטיה וזה מדבר רק על עלויות הכליאה, זה לא מדבר על עלויות אחרות לגבי נזקם שלא ניתן להערכה. כמו למשל, לצורך העניין, במעגל רחוק יותר, שאם אתה מרחיק מהחברה ואתה חוסך באותו - - -

אורן גזל-אייל: כי, חיים, זה לא עלויות.

חיים ויסמונסקי: אז תבדוק את זה. עובדה שלקורא סביר כמוני זה לא ברור.

אורן גזל-אייל: יש לכל חקיקה עלויות ויש לה תוצרים. דיברנו על זה בהרחבה. אם אתה היום תקבע חוק שמחייב עוד תקנים לקציני מבחן למשהו, החוק יציין את העלויות, התוצרים החיוביים הכלכליים הם לא חלק מהעלות של החוק.

רז נזרי: זה עדיין לא אותו דבר. זה לגבי 2. אתה צודק - - -

אורן גזל-אייל: חכה, יש עוד המון עלויות, יש גם את ההשלכה על המשפחה וההשלכה על הקהילה והנזק שזה גורם לעבריינות של הילדים של העבריין. כל הדברים האלה הם השלכות של החקיקה, אבל הם לא עלויות.

רז נזרי: אורן, ההבדל הוא בעלויות, אתה צודק שבאמת בשנים האחרונות התחלנו גם בתקנות הממשלה וגם בעבודה שלנו, כל הצעת חוק, כדי שהממשלה תדע מה המשמעות, יש עלות תקציבית. מתי זה קורה? כאשר אם יש הצעת חוק שיש בה תיקונים של קיצור תקופות מאסר ודברים מהסוג הזה, המשמעות מבחינת השב"ס היא עוד 100 תקנים, המשמעות מבחינת התביעה הצבאית עוד 10 תקנים, זו עלות ישירה של הצעה שאתה עושה. כאן לעומת זאת אנחנו בעצמנו, בדוח של הוועדה, אומרים שאין לנו יכולת באופן אמיתי, אם בכלל, להגיד שהחמרת ענישה תוצאתה בסוף גם החמרה בפועל של הענישה, אז איך אני יכול לכמת בשנת תקציב 2014, כשאני החמרת עכשיו את הענישה לעוד עשר שנות מאסר, מחמש שנות מאסר, איך אתה יכול לכמת ולהגיד לי כמה יותר מקומות כליאה יצטרכו בשנת 2015. הרי אף אחד לא יודע, עד שיתפסו אותו ועד שיאשימו אותו זה כבר שנת תקציב רביעית שעברה, לכן אנחנו לא באותו מישור של עלויות תקציב.

אורן גזל-אייל: אתה מבלבל בין שני דברים, בין השאלה האם זו עלות ישירה לבין השאלה איך מכמתים אותה. אלה שתי שאלות נפרדות. שאלה אם זה עלות ישירה, כליאה זה עלות ישירה - - -

רז נזרי: גם בעלות עקיפה וגם בעלות ישירה כותבים בהצעות החוק - - -

חיים ויסמונסקי: הבחירה שלך כאן היא בחירה של תוצאה. לפחות תכיר בזה ותגיד את זה פוזיטיבית. תגיד בחרתי להתמקד אך ורק באלה ובחרתי שלא להתמקד בכל האחרים ואני ער לזה.

חגית לרנאו: אבל זה לא נכון, אני חייבת לעזור לאורן, כי הטקסט מתייחס לוויכוח שכבר נעשה. אתם באים ואומרים שאי אפשר לכמת ואנחנו אמרנו גוף המחקר, חלק מזה שזה יוקם זה בשביל לפתח מתודולוגיה. אבל אז הרישה שלך מתייחסת למשהו אחר, היא אומרת שאם אתם לא יכולים לכמת כמה זה יגרום בפועל לפחות תגידו למה אתם מתכוונים שזה יגרום. נגיד שאי אפשר לכמת, אבל אתם רוצים להעלות את עונש המקסימום משלוש שנים לחמש שנים, יש כאן איזה שהיא כוונה, כוונה שהענישה הממוצעת תעלה בשנה, מה - - -

רז נזרי: אבל, חגית, מה המטרה של העלות התקציבית שכתובה בהצעת חוק, את יודעת?

חגית לרנאו: לא, אנחנו אמרנו את זה יותר מפעם אחת, יש לה הרבה מטרות, אחת מהן זה שזה יוצר עיוות בסיסי, שכל פעם שרוצים לעשות משהו שקשור לרווחה או לתיקון או לחלופות ישר יש לזה עלות כלכלית, וכל פעם שבאים עם הצעת חוק ואומרים 'בואו נחמיר בענישה', היא

כאילו מתיימרת להיות בלי עלות כלכלית וזה יוצר עיוות של כל המערכת. כל המערכת חושבת כאילו להחמיר בענישה זה לא עולה כסף, אבל לטפל זה כן עולה. זה לא יכול להיות.

היו"ר השופט דליה דורנר: רגע אחד, כולנו מסכימים שצריך לכמת את העלות בענישה. מה שאתם אומרים זה שיש פה פירוט. הפירוט הזה, כפי שאורן הסביר, הכניסו אותו אחרי שישבו פה ארבע שעות והוא הכניס לדיון דברים שאנשים אמרו - - -

שוקי למברגר: אבל הפירוט הזה סותר את מה שכתבו קודם. אין כיום מחקרים המלמדים באיזו מידה, אם בכלל, משפיע שינוי ברמות ענישה חקוקות לעומת הענישה בפועל, אז איך אתה יכול אחרי זה בעמוד אחר כך לשקלל כמה זה יעלה.

חגית לרנאו: תגיד מה אתה מבקש להשיג ואת זה נמדוד.

שוקי למברגר: לא, זה לא בפועל - - -

חגית לרנאו: אתה בא ומציע להחמיר בענישה, תגיד מה אתה מבקש להשיג.

היו"ר השופט דליה דורנר: האוצר לא פה. כרגע, פשוט מאוד, מה שנכתב פה שונה לאור דברים שנאמרו פה, של אנשים שהיום מתעסקים בתקציב והם לא פה, מבחינתי אפשר לכתוב את זה כפי שאתה רוצה ובלבד שיידעו שיש עלויות.

אורן גזל-אייל: גם מבחינתי - - - ההערה שלך הייתה הנוסח המקורי שלי ואני תיקנתי את זה בעקבות הדיון בוועדה. זאת לא הערה של חיים, אלה שתי הערות שונות, אתה מדבר על הכימות ואומר 'תשאיר לאוצר ולמי שיציע את - - -

שוקי למברגר: אלה שתי הערות שונות.

אורן גזל-אייל: שתי הערות שונות. עם ההערה שלך אני יכול לחיות, אין לי בעיה, זה היה הנוסח המקורי שלי.

רז נזרי: מה נשאיר לאוצר? שהוא יכמת את זה? אנחנו חושבים שהאוצר יכול לכמת את זה? כי עמוד קודם כתבנו שהוא לא.

היו"ר השופט דליה דורנר: לא, הוא אמר שכן. שמעת את זה.

רז נזרי: אם הוא אמר שכן מכמתים את זה אז למה כתוב קודם אחרת?

אורן גזל-אייל: לא, אמרנו שאין לנו מחקרים על זה. זה כמו להגיד שאם נוסיף לשירות המבחן היום עוד תפקיד, לעשות תסקיר למעצרי ימים, נמציא להם תפקיד חדש, אף אחד לא יודע כמה תסקירים יטילו עליו, אם בכלל, ואף אחד לא יודע בדיוק כמה עבודה למצוא, אבל עושים איזה שהוא כמות על בסיס איזה שהיא הערכה מה זה יגרום כזאת סמכות - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: האוצר אומר שאין לו בעיות, כמו שהוא מכמת את הצד הזה, לכמת את הצד הזה.

אורן גזל-אייל: אז עכשיו אתה אומר בואו נוסיף עוד מאסרים, אנחנו לא יודעים כמה בדיוק אבל מכמתים. אתם אמרתם בדיון הקודם 'אל תשאיר את זה פתוח', אני עוסק כרגע בהערת

הכימות, 'נראה איך אפשר', מוטה הציע, 'בוא נראה ככה, נגיד מי שרוצה להעלות ענישה עובר לו בראש בכמה הוא רוצה להחמיר', שיגיד בכמה, ברגע שהוא אומר בכמה ימים הוא רוצה להחמיר בממוצע בעבירה הזאת הכימות כבר הופך להיות דבר מאוד פשוט. אז הכנסתי את זה. אני יכול להוציא את זה, זה לא משנה מאוד.

חיים ויסמונסקי: אגב, גם בקנס, אתה תעשה כימות בכיוון ההפוך? שזה תורם לאוצר המדינה?

אורן גזל-אייל: אם אתה שואל אותי הייתי אומר שכן. חד משמעית. דרך אגב, אבל בקנס, אני רוצה להגיד לך משהו מאוד מעניין, כי עכשיו יש לי סטודנטית דוקטורנטית שעושה מחקר על קנסות בעבירות תעבורה והיא במשטרה ויש לה את כל המידע על כל הקנסות בכל עבירות התעבורה מזה שנים, ההשערה שלה הייתה שבניגוד לכל המחקר הקיים יש הרתעה אישית ואם נחמיר את הקנס זה יועיל, והיא בדקה עבירות שהוחמרו בהן בקנס עם קבוצת ביקורת של עבירות שבאותה תקופה לא הוחמרו בהם הקנס, כדי לראות מה קרה ואני אגיד לכם מה קרה. מבחינת הרצידיביזם, זאת אומרת הסיכוי שאותו עבריין שנתפס יחזור ויבצע עבירה, רעש מוחלט, אתה לא מוצא שום דבר, מה אתה כן מוצא בצורה מאוד ברורה? החמירו את הקנס, מספר הבקשות להישפט עלה פי כמה, פי ארבעה, פי שישה, פי שמונה. זאת אומרת העלאת הקנס עושה דבר אחד בוודאות, גורמת ליותר אנשים ללכת לבתי משפט.

היו"ר השופטת דליה דורנר: ואז אתה מעריך שאתה צריך להקים מבנים ולהקים עוד עשרים - -

אורן גזל-אייל: כשאתה מגיע לבית משפט לתעבורה אתה מקבל עונש יותר קטן ממה שקיבלת בקנס. לא משנה, אולי תגיד ההרתעה היא עצם זה שהוא היה צריך ללכת לבית משפט, בזבז יום עבודה, זה גם סוג של הרתעה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: שלושה ימים. מה, זה יום עבודה?

חיים ויסמונסקי: אורן, לסגור את הנקודה הקונקרטית של קנס, על מנת שההמלצות תהיינה משמעותיות מבחינת העמדה שכביכול משתמעת מאחוריהן, כדאי להגיד שהכימות צריך להיעשות לא רק לעונשי מאסר, אלא לכל רכיב בענישה - -

אורן גזל-אייל: אין לי בעיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אין שום בעיה, זה נכון מאוד.

אורן גזל-אייל: אבל השאלה עם פירוט או בלי פירוט. לא אכפת לי.

היו"ר השופטת דליה דורנר: עם פירוט, כי האוצר עושה פירוט ואחר כך אני אתחיל עוד פעם. אני אמרתי לבני בגין, שהמציא את הוועדה הזאת, שאני רוצה שלושה עד חמישה חברים בוועדה, בסופו של דבר הוא אמר 'זה רוצה וזה רוצה', הגענו ל-14 וכתב וכמו שאבדנו אבדנו. אז זה קשה מאוד להגיע, אבל בכל זאת רוצים להגיש דוח. דיברנו על הנושא הזה בלי סוף, קיבלנו את ההערה הנוספת שלכם לעשות את זה בכללי, ונדמה לי שגם אלה שאינם יסכימו לזה. טכנית, צריך להתחיל עוד פעם מהתחלה. אני לא רוצה להקדיש לזה עוד יום, זה לא שווה.

באדי חסיסי: נכון. אם נראה את הסעיף הראשון והסעיף השני, אנחנו עושים עכשיו מחקר בשב"ס, אז הם שואלים שתי שאלות, אל"ף, תגיד לי אם התכנית שאני מפעיל עובדת. כלומר נתתי לו טיפול איקס, וואי, זד, תגיד לי בכלל אם הוא חוזר לכלא או לא חוזר. זה דבר אחד. דבר שני הוא שואל, תגיד, האם זה שווה לי לעשות את זה. כלומר אם במבחן העלות-תועלת שווה לי לעשות את זה.

היו"ר השופט דליה דורנר: כל מה שאנחנו אומרים זה שכשמגישים הצעת חוק לממשלה בדרך כלל כותבים עלות, וכאשר בעניינים האלה כותבים שאין לזה עלות זה לא נכון. - -

באדי חסיסי: אז העלות והתועלת, כדאי להשאיר אותה עמומה מהטעם הזה שיש עלויות, כמו שאמרתם, ישירות, ויש עלויות אחרות לחלוטין. יש תכניות שאנחנו בודקים אותם והעלויות בכלל באות ממקום אחר. - -

חיים ויסמונסקי: אגב, הדברים שאני אמרתי בהקשר הזה הם נורא מצומצמים, כי ברמת הניסוח בסך הכול אתה צריך כאילו להצביע על זה שאתה מודע לזה שאתה שם את זה בצד.

אורן גזל-אייל: מה אתה מציע?

היו"ר השופט דליה דורנר: כאשר יש הצעת חוק שרוצים להעלות את העונש או וואט אבר, אז בוודאי שאני מניחה, אני מקווה, שמי שמציע, יש לו איזה שהיא כוונה שזה טוב.

אורן גזל-אייל: אני יכול להוסיף תת משפט שאומר שמול העלות יש לשקול את התועלות שבחקיקה המוצעת. אני אגיד לך מה הבעיה עם משפט כזה.

היו"ר השופט דליה דורנר: זה נראה מגוחך.

אורן גזל-אייל: מעבר למגוחך, אני אגיד לכם מה הבעיה עם זה, לפחות מבחינה פילוסופית, שתועלת זה מדד תוצאתני, תועלת בירידת פשיעה, הרבה פעמים אתה רוצה החמרה או צמצום של הענישה לא בשביל להשיג תועלת, אלא בשביל להשיג. - -

שוקי למברגר: לכן תועלת זה לא המונח הנכון. אחת משתיים זה לא תועלת, הלימה זה לא תועלת, זה ערך חברתי. - -

היו"ר השופט דליה דורנר: ההנחה היא שכשמגישים הצעת חוק רוצים להעביר את החוק, מה שצריך לדעת שזה יפה ואנחנו רוצים 100 שנות מאסר אבל זה יעלה לי 100 שקל, ואני אומרת כפרה 100 שקל 100 שנות מאסר, אבל אני רוצה לדעת שזה 100 שקל.

שוקי למברגר: אבל זה לא תועלת.

רז נזרי: בכל הצעת חוק יש לפני השורה של התועלות יש תכליות החוק, זה כתוב בצורה הרבה יותר נרחבת.

אורן גזל-אייל: ברור. זה כתוב שם בכל מקרה.

היו"ר השופט דליה דורנר: זה מובן מאליו.

אורן גזל-אייל: אבל מה החלטנו לגבי הכימות? שימו לב, החלק הזה שהוספנו, שוב, אין לי שום בעיה למחוק אותו, כי הוא - - -

שוקי למברגר: הייתי משאיר את זה בפורט נוטס.

אורן גזל-אייל: כתוב, לחילופין ניתן להיעזר במתודולוגיה אחרת.

שוקי למברגר: כהערה.

אורן גזל-אייל: טוב. שאת כל הקטע של המתודולוגיה נוריד להערות שוליים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: העיקר שכולם יהיו מאושרים.

שוקי למברגר: מה עם ההערה של חיים? איפה מבטאים את ה - - -

אורן גזל-אייל: רק כרגע אמרת.

חיים ויסמונסקי: לא תועלות, יש עלויות עקיפות, הם עוסקים רק בעלויות מיד, מה לגבי העלות של זה שמנעת פשיעה עתידית, ומנגד המשפחה הידרדרה, הפכה לנזקת בשירותי הרווחה, אלה עלויות שאתה מראש מזניח אותן. אתה עושה בחירה מה בר כימות ומה לא, ובבחירה הזאת מצמצמת לך את שדה הראייה, היא יכולה ליצור הטיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל ככה עושים בכל חוקי מדינת ישראל. בכל החוקים אתה לא אומר את העלויות הסביבתיות, אם אתה סולל כביש אז אתה כותב כמה הכביש עולה, אתה לא כותב שאני אסבול מהרעש, או העצים, אנחנו נכרות עצים וזה לא יפה - - -

באדי חסיסי: אז אני אתן לך דוגמה. עולה לי לשקם מישהו בשב"ס 100 שקל בתכנית תעסוקה, הוא בחזרה בכלא, זה באמת לא כל כך עובד, לא שווה לי, הוא חוזר, מעל 50% חוזרים, אבל אחרי זה אני בודק אותם בתעסוקה והם מחזירים למשק כסף. כשאני משקלל את התרומה שלהם אחרי זה - - -

חיים ויסמונסקי: וגם את זה אתה לא יכול לחשב.

באדי חסיסי: למה? זה כסף שהם מחזירים לי, זו תועלת שאני מפיק. אתה מכניס אותה בחשבון, אי אפשר לנתק את זה.

חיים ויסמונסקי: אתה מקבל כאן החלטה, הוועדה מקבלת כאן החלטה להזניח את זה, או לא להסתכל על זה. זה בסדר אם זאת החלטה, אבל למה לא להגיד את זה? קיבלתי החלטה, אני מצמצם לי את שדה הראייה מתוך החלטה מושכלת, מה הסוד הגדול? אני לא מבין את הלוגיקה בכלל של ה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אנחנו נכתוב משהו, הבעיה היא שאפשר לשבת פה עשר שנים. אנחנו משתדלים להגיע לאיזה הסכם סביר, אתה תכתוב את זה, יבוא ההוא ויצעק, אמרת הערת שוליים, גמרנו. תכתבו דעת מיעוט.

אורן גזל-אייל: לא, הערת השוליים מתייחסת למשהו אחר.

היו"ר השופט דליה דורנר: אני אומרת ללכת הלאה, אי אפשר על זה להקדיש כל כך הרבה זמן. זה דבר שולי לגמרי. מה, אנחנו נשב שעה ורבע על הדבר הזה? לא מתקבל על הדעת.

אורן גזל-אייל: חיים, אם אתה רוצה להציע במשפט להוסיף - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: תציע נוסח לאורן.

אורן גזל-אייל: אני רק אסביר את הנקודה. אני לא אומר שאין עוד המון השלכות במעגלים שני, שלישי ורביעי, אבל בכל חוק, כשאתה מטיל עוד מטלות על שירות המבחן, כשאתה כותב תחת העלות כמה עולה החוק אתה כותב כמה תקנים בשירות המבחן, זה הכול, אתה לא כותב מה זה יגרום לילדים האלה כשהם יגדלו. זה בדיוק אותו דבר כשאתה מדבר על כמה שנות מאסר יוספו, אפילו ששנות מאסר נוספות יכולות להקטין פשיעה, להגדיל פשיעה, להגדיל עוני, להקטין עוני, ולעשות עוד המון דברים אחרים בתקציב המדינה, האנשים האלה לא יעבדו, לא ישלמו מיסים, ויש לזה המון השלכות חיצוניות שלרוב לא משוקללות בתוך עלות של חקיקה. זה הרעיון ולדעתי אנחנו מחקים פה כל תחום חקיקה אחר.

היו"ר השופט דליה דורנר: תציע הצעה בכתב ונשקול אותה. בואו נתקדם.

אורן גזל-אייל: אין עוד הרבה, יש הערה אחרונה ב-4. שוב, אלא אם כן יש למישהו הערות היום שהוא לא כתב לנו אותן. הערה אחרונה לסעיף 4, 'תוך הקפדה כי השינויים במדרג היחסי של חומרת העונשים לא יובילו לעלייה ברמת הענישה'. אני לא בטוח שאני חותם על ההערה הזאת, אלא אם כן כאמור - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: מה ההערה?

ענת אסיף-גיל: זה באותה רוח של ה - - -

אורן גזל-אייל: אני אקריא את כל המלצה 4 ואני אסביר מה התוספת. המלצה 4 אומרת ככה: 'בטווח הארוך הוועדה ממליצה כי תיערך בחינה מחודשת של העונשים המרביים שבצד העברות השונות, הקבועות בחוק העונשין, תוך ניסיון להתאימן לעקרון ההלימה'. זו ההצעה המרחיקה יותר של שוקי. 'כיום קיימת שרירותיות רבה בעונשים המרביים הקבועים בצד חלק מהעבירות, ולעיתים קרובות אין יחס ברור בין חומרת העונש המרבי שבצד עבירות מסוג אחד לבין חומרת העונש המרבי שבצד עבירות מסוג שני. מומלץ כי הממשלה תיקח על עצמה למנות ועדת מומחים אשר בכפוף ליישום ראוי של עקרון הגמול והענישה ימליצו על שינויים מקיפים בעונשים שבצד העבירות כדי להבטיח שמדרג החומרה של העונשים יהא תואם למדרג החומרה של העבירות', וזה המשפט ששנוי במחלוקת: 'תוך הקפדה על כך שהשינויים במדרג היחסי של חומרת העונשים לא יובילו לעלייה ברמת הענישה הכללית'. משרד המשפטים מציע להוסיף, 'אלא אם כן כאמור הדבר מתחייב לאור עקרון ה - - -

היו"ר השופט דליה דורנר: אתה יודע מה? אתה יכול למחוק את המשפט שיקפידו, הרי בין כה וכה לא יקפידו.

אורן גזל-אייל: לא, אז אני אסביר. אני אסביר ואתם יכולים להתנגד ויש פה ועדה והיא תחליט. עקרון ההלימה מוסכם כמעט בכל העולם לגבי היחס בין חומרת עבירות, אין כמעט מחלוקת בין

חברות שונות ובין אנשים שונים איזה מעשה יותר חמור מאחר, האם שוד בשימוש באקדח יותר חמור מ- - - יש הסכמה מאוד רחבה. אין הסכמה, לא בתוך החברות ולא בין החברות, לגבי מה החומרה הקרדינלית של העונשים, זאת אומרת האם עקרון ההלימה מחייב עונש מוות לרוצח, כמו בחלק ממדינות ארצות הברית, מאסר עולם לאנס ועונש של 15 שנות מאסר לשודד, או כמו בנורבגיה, 21 שנות מאסר לרוצח, 10 שנות מאסר לכל היותר לאנס ו-5 שנות מאסר מקסימום לשודד, בתחומים האלה אין שום הסכמה ואין שום מדד אפקטיבי שיגיד לך שעקרון ההלימה מחייב רמה קרדינלית כזאת של עונשים ולא רמה קרדינלית אחרת. נכתב על זה מאמר מאוד יפה שבעצם מסביר שאין גם שום ספרות תיאורטית שנותנת לכם כלים. לכן השאלה אם לבחורד בעקרון הלימה מחמיר או בעקרון הלימה מקל היא בכלל לא שאלה שאתה יכול לגזור מעקרון ההלימה. זאת אומרת יש את הספרות שאומרת שבכלל עונש מרבי חייב להיות 5 שנות מאסר מקסימום, אולי למעט רצח, אבל גם לזה אין ביסוס תיאורטי מאוד חזק.

היו"ר השופטת דליה דורנר: השאלה למה אתה צריך את המשפט הזה? בין כה וכה הם יעשו מה שהם רוצים.

אורן גזל-אייל: לא, אם הם יעשו מה שהם רוצים, אנחנו - - אם אנחנו חושבים, וזה 'אס' גדול, אם אנחנו חושבים שבין המטרות פה זה לצמצם את השימוש במאסרים ולהחליף אותם בדברים אחרים, אז אני כן חושב שאנחנו צריכים להגיד לכל ועדה שלא תקום שלא תוביל עכשיו לשינוי לחומרה ברמת הענישה הקרדינלית, ואני לא חושב שלהגיד להם שזה כפוף לעקרון ההלימה תורם במשהו, כי עקרון ההלימה לא עוזר לנו לדעת מה רמת הענישה הקרדינלית המתאימה.

ענת אסיף-גיל: מה זה רמת הענישה הכללית? למה הכוונה?

אורן גזל-אייל: רמת הענישה הכללית, בוא ננסח אותה בצורה מאוד לא מדויקת, מספר הכלואים ל-100,000 תושבים, מספר הכלואים לרמת עבריינות בחברה, מספר הכלואים למשהו. זה רמת ענישה כללית, היא שונה מחברה לחברה, אין לנו שום מדד אובייקטיבי שאומר מה היא הרמה הנכונה.

ענת אסיף-גיל: אז קודם כל, כשאני קראתי את המילה 'רמת ענישה כללית', אני חשבתי על חקיקה. אורן מדבר על כמה אנשים יושבים בכלא בפועל, אז קודם כל צריך להבהיר למה הכוונה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, הוא אומר שוועדת מומחים תעשה סדר, כי אצלנו יש בלגן ועל כל מיני דברים נותנים מאסר עולם - -

ענת אסיף-גיל: אין לנו ויכוח.

היו"ר השופטת דליה דורנר: בוודאי, עכשיו הוא מעיר שמרוב שיעשו סדר התוצאה תהיה שיותר אנשים יישלחו לכלא. זה בעברית קלה. אני אומרת שזו רוח הוועדה ואת זה אנחנו עושים ופה זה מובן מאליו מה שאתה אומר, המשפט האחרון הוא לא מעשי, מפני שאתה לא תאמר לוועדת המומחים מה לעשות והדוח שלנו הוא דוח שלנו. לי לא היה מפריע אם לא היה המשפט הזה. לא מפריע, כי אני מסכימה איתו, אבל כדי לא להיכנס לוויכוח אני הייתי עוזבת אותו.

ענת אסיף-גיל: לא, אבל מכל מקום ההצעה שלי לתוספת הניחה שרמת הענישה הכללית מדברת על החקיקה. אז קודם כל ההערה לא נכונה. כשאני קראתי את זה אני חשבתי שלא יסתכלו על רף ה- - -

אורן גזל-אייל: על רמות הענישה בפועל. אני צריך לנסח את זה אחרת.

שוקי למברגר: אורן, איך אפשר לדעת מראש? אנחנו מדברים על חקיקה, לא על מה שבפועל.

אורן גזל-אייל: אם הוועדה לא תקום ולכל רמות הענישה שיש בחוק העונשין, או יחמירו או ישאירו אותו דבר, אתה תשיג עליה ברמת הענישה הכללית?

רז נזרי: אבל אם פה הם החמירו ופה הם הקלו?

אורן גזל-אייל: אוקי, אם פה הם החמירו ופה הם הקלו, אז - - -

שוקי למברגר: יש פה שני דברים. אל"ף ההנחה היא שחלק יחמירו וחלק יקלו, חלק ישאירו אותו דבר.

אורן גזל-אייל: אני לא רוצה שזו תהיה הנחה, אני רוצה שזו תהיה המלצה. אתה מניח את זה.

שוקי למברגר: ועדת המומחים תעשה את זה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא צריך את המשפט הזה. אני רוצה להיות פרקטית, המשפט הזה לא יועיל לנו, לא להשקפתי ולא להשקפתך ולכן הוא מיותר. אנחנו מעלים פה בעיה שהעונשים שקבועים בחוק העונשין הם בלתי הגיוניים, הם תוצאה של המנדט ושל כל מיני וצריך לעשות סדר.

שוקי למברגר: הם שרירותיים.

אורן גזל-אייל: ברוב דעות.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז למה להתווכח על דבר שממילא אין לו השפעה מעשית? גם אם תכתוב ככה או תכתוב אחרת. אל"ף, תהיה ועדת מומחים, לא תהיה, ואם תהיה, אם תשאל אותם - - -

דובר: הוועדה לא תקרא את הסעיף הזה.

שוקי למברגר: אני מציע שהוועדה תמנה את אורן שיהיה יושב ראש ועדת המומחים, אז הוא ידאג לכך שזה מה שיהיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני אמליץ. יאללה.

אורן גזל-אייל: אין יאללה, אלא אם כן יש למישהו פה עוד הערות. אנחנו עברנו ואישרנו את שני המסמכים, נראה לי.

היו"ר השופטת דליה דורנר: היה מסמך שלישי, אנחנו רוצים לדחות את זה כדי לאפשר לאנשים שיש להם מה לומר לגבי הנושא השלישי להשתתף.

חגית לרנאו: יש לי הערה, לא כל כך על ההמלצות, אבל דווקא על הניסוח הכללי. בחלק מהמסמכים יש הרגשה שלא יודעים מה אנחנו רוצים להגיד, שכאילו זה נכנס באמצע הדברים, יש - - -

אורן גזל-אייל: אני חוזר למה שאמרתי קודם, שאנחנו היינו צריכים להעביר לכם קודם את ההחלטות של פרקי המבוא, שלוקח לנו הרבה יותר מדי זמן לכתוב אותן.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה נכון, וגם היו לי הערות לזה ואז, כשיש מבוא נכון, אז הכול משתלב. אנחנו עושים את זה לפי ההספק של אורן ואסף, הם עובדים קשה, אנחנו רק נותנים להם עצות והערות.

אורן גזל-אייל: לא, זה פרק מאוד מאוד ארוך, ואני אשתדל להפיץ אותו מאוד מהר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: ואני רוצה לומר שאני לא מאחלת לאף אחד ועדה של 14 איש, זה סיפור, אבל נתגבר.

אורן גזל-אייל: הישיבה הבאה, אני מודיע מועד טנטטיבי, יכול להיות שיהיה שינוי, צריך לבדוק ביומן של השופטת דורנר, 2 ביוני. אני אפיץ אי-מייל בתוך יומיים, 2 ביוני בינתיים.

הישיבה נעלה בשעה 19:25